

Relacions
lexicosemàntiques
(llibre pàg. 286)

Polisèmia

Monosèmia

Homonímia (homògrafs i homòfons)

Sinonímia

Antonímia

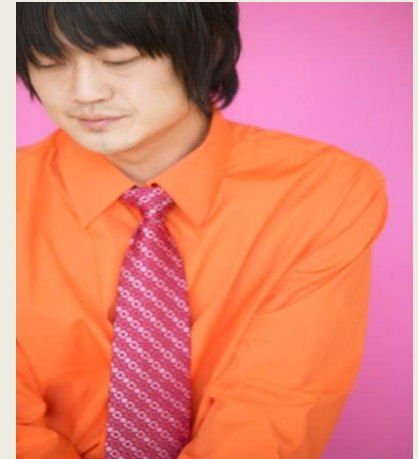
Hiponímia

Homonímia

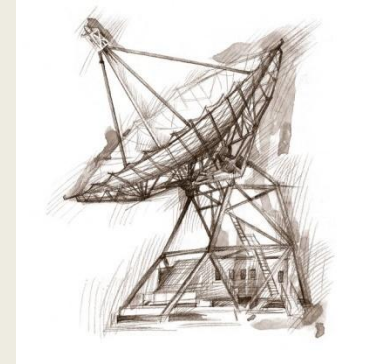
Un mateix element adquireix en l'ús una diversitat de significats més o menys relacionats

Ex: **ull** del gat
ull de l'escala
ull d'una agulla

- Molt sovint, la proximitat entre diferents objectes fa que una paraula prengui nous significats i passi a ser polisèmica.
- Així passa amb la paraula **coll**

- Altres vegades, dues paraules passen a ser polisèmiques perquè entre elles hi ha una **relació de semblança**

Monosèmia

És el concepte oposat a polisèmia. Molt característic de la terminologia científica

Homonímia

Coincidència casual de dos mots amb la mateixa forma, però sense cap relació de significat

Homògrafs

Coincideixen en l'escriptura:

He **dit** (verb)

El **dit** (substantiu)

Homòfons

Coincideixen en el so:

Cup (recipient)

Cub (figura geomètrica)

- **Per saber si una paraula és homònima o polisèmica, cal buscar-la al diccionari**

Si és **polisèmica**,
apareixerà així:

Coll m.1 Part del cos que
uneix el cap amb el tronc
2. Part d'una peça de vestir
que correspon al coll

•Si és **homònima**,
apareixerà així:

Sol m. astre luminós al voltat
del qual gira la Terra
Sol adj. sense companyia

Sinonímia. Antonímia. Hiperonímia

Són els tres tipus de relacions bàsiques que es poden establir entre paraules des del punt de vista del significat

Sinonímia

Dos mots que es refereixen al mateix significat.

La coincidència pot ser exacta (**sinonímia total**), o bé aproximada, amb diferències de matís (**sinonímia parcial**).

La més corrent és la **sinonímia parcial**. La **sinonímia total** pràcticament no existeix. Només es dona en el cas dels sinònims geogràfics:

Espill/mirall gat/moix granera/escombra

Més sinònims geogràfics:

aixeta / grifó

arena / sorra

avui / hui

barret / capell

blat de les Índies / blat de moro / dacsà /
panís

brossat / mató

calces / mitges

calcetins / mitjons

capvespre / horabaixa / vespre/ vesprada

diners / doblers / sous

gat / moix

got / tassó / vas

escombra / granera

torcaboques / tovalló

Els sinònims més freqüents són els parcials. Es tracta de mots que només es poden intercanviar en alguns contextos, és a dir, que només són sinònims en alguna de les seves accepcions. Per exemple:

ACLARIR / EXPLICAR

Li he **aclarit** / **explicat** els dubtes.

Haurem **d'aclarir** la salsa. (Aquí seria inadmissible usar explicar)

SOFRIR / PATIR

En Bernat **sofreix** / **pateix** molt a causa de la seva malaltia.

No el puc **sofrir**, en Bernat. (No podem dir patir)

Una altra qüestió que s'ha de tenir en compte en parlar de sinònims és la dels **registres**, és a dir, l'ús dels mots adequat a la situació comunicativa.

No tots els sinònims són igualment vàlids en totes les situacions.

cap/ testa

crisma/ closca

morir/ expirar, perir, retre l'ànima , anar-se'n al calaix,
petar, dinyar-la

bufetada/ cop, galtada, bufa, castanya, galeta, mastegot

Antonímia

Dos mots que tenen significats contraris o opostos.

viu / mort

mascle / femella

comprar / vendre

matar / morir

donar / rebre

Hiponímia

Quan el significat d'un mot inclou el significat d'un altre o de diversos mots diferents, l'anomenem **hiperònim**.

Els mots que estan inclosos semànticament en un **hiperònim** s'anomenen **hipònims**:

HIPERÒNIMS

metall

beguda

HIPÒNIMS

coure, mercuri, or, plom, zinc...

aigua, cervesa, licor, llet, suc, te...

Falsos sinònims

Cal parar esment en una sèrie de parelles de mots que, de vegades, per interferència d'una altra llengua, s'usen com a sinònims i no ho són, és a dir, que tenen significats diferents (donem el significat del mot que sol usar-se incorrectament):

espelma / vela (part d'un vaixell)

agafar / collir (arrencar d'una planta; arreplegar del sòl)

greix / grassa (adjectiu femení: que conté greix)

esport / deport (recreació, esbarjo)

tastar / provar (assajar, intentar; demostrar)

donar suport / recolzar (una cosa, descansar sobre un suport)

escorcollar / registrar (escriure en un registre)

eixugar / assecar (fer perdre a un cos la humitat que naturalment conté)

compondre / compondre (imposar)

prendre / llevar (separar, treure)

adreça / direcció (acció de dirigir; recta segons la qual es mou un cos)

ciutat vella / casc antic (peça que cobreix i defensa el cap i que no és recent)